

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

توافق‌نامه همه‌جانبه در سودان

(ترجمه)

پرسش:

در تلویزیون و مطبوعات سودان در روز 2022/12/5 برگذاری امضای توافق‌نامه‌ی همه‌جانبه در کاخ ریاست جمهوری به نشر رسید که میان ارتش به نمایندگی فرمانده ارتش، رئیس مجلس سنا و نایب آن و میان 52 حزب و کتله‌ی سیاسی انجام شد که بر مبنای آن راه را برای یک حکومت انتقالی به مدت دو سال هموار می‌کند تا بسوی انتخابات عمومی حرکت کند. این موضوع به حمایت بین‌المللی، مخصوصاً از سوی امریکا و بریتانیا و نماینده‌ی سازمان ملل متحد امضا شد که نقش صادر کننده‌ی این موافقت‌نامه را داشت؛ با این هم، مخالفت‌های به این توافق‌نامه وجود دارد؛ چنانچه در دو روز 2022/12/9-8م علیه این موافقت‌نامه تظاهراتی برگزار شد. مقصد این توافق‌نامه چیست؟ و چه کسی از آن سود می‌برد و برایش چه پیش خواهد آمد؟ آیا امید دوامش هست؟

پاسخ:

برای این‌که پاسخ این پرسش‌ها را خوب بیان کرده باشیم، امور زیر را پیش‌کش می‌کنیم:

نخست) از متن توافق‌نامه:

1- در بخش نخست توافق‌نامه، تصریح شده که "سودان کشوری با فرهنگ‌ها، ارزش‌ها و ادیان متعدد است" در حالی‌که مردم سودان، بیش از 96% معتقد به دین اسلام هستند. در نتیجه دین و فرهنگ‌شان با تعدد قبایلی‌که دارند، واحد است. بنابراین، توافق‌نامه حیل و نیرنگی‌ست برای دور ساختن اسلام از زندگی و وجوب تطبیق آن در احکام اقتصادی، آموزش، نظام اجتماعی، سیستم جزا، سیاست داخلی، خارجی، جنگی، صنعت و تمام امور زندگی افراد و جامعه. به همین دلیل در توافق‌نامه آمده است: «سودان دولت مدنی، دیموکراسی، فدرالی و پارلمانی است که سروری در آن برای مردم است و مردم منبع قدرت اند.» این‌ها همه مخالف اسلام است؛ زیرا سودان را دولت مدنی، یعنی دولت سکولرستی که دین را از زندگی جدا کرده و دولت دیموکراسی که قانون‌گذاری را حق بشر می‌داند، پنداشته است؛ پس سیادت را از آن شریعت که منبع آن قرآن و سنت است، ندانسته، دولت را فدرالی اعلام نموده که این نیز نظام حکومت‌داری غیراسلامی‌ست، دولت را قابل تجزیه و مناطق آن را قابل انفصال می‌سازد؛ چنانچه نظیر آن در سودان جنوبی رخ داد! به نظر می‌رسد هدف از این کار دور کردن هرگونه تأثیرگذاری از سوی اسلام بر سودان است؛ چنانچه در آن آمده است: «دولت، دینی را بر هیچ‌کسی مقرر نمی‌کند و در امور مخصوص دینی و امور معتقدات و آنچه در اذهان است، موقف‌گیری نمی‌کند؛ از آزادی‌ها و پیمان‌های حقوق بشری مخصوصاً پیمان‌های حقوق زن پاسداری می‌کند.» یعنی عواملی‌که این توافق‌نامه را رقم زدند، قصداً می‌خواهند اسلام را از زندگی مسلمین این کشور اسلامی دور سازند.

2- توافق‌نامه در بخش دوم تصریح نموده، بر این‌که «قدرت انتقالی باید به نهادهای مدنی کامل تسلیم شود؛ دولت رئیس تشریفاتی داشته، سپس بر علاوه‌ی مجلس قانون‌گذاری، ارگان تنفیذی ایجاد شود که در رأس آن نخست‌وزیر مدنی قرار داشته باشد و از سوی امضاءکنندگان موافقت‌نامه انتخاب شود، ارگان دیگری نیز برای امنیت و دفاع تشکیل شود که ریاست آن نیز به دوش نخست‌وزیر است و به فرماندهی آمادگی‌های نظامی و حرکت‌های جنگی مسلحی ببینند که صلح جوبا را امضاء کردند.» توافق‌نامه تصریح نموده که: «ارتش باید از سیاست و انجام فعالیت‌های اقتصادی، تجاری و استثماری دور باشد و این‌که نیروهای واکنش سریع و نیروهای حرکات مسلح، مطابق ترتیبی‌که در توافق‌نامه در کمیته‌ی ادغام، در ضمن یک نقشه‌ی اصلاحی امنیتی و نظامی در نظر گرفته خواهد شد، در ارتش ادغام شوند تا این‌که منجر به تشکیل یک ارتش خدمت‌گذار و مردمی واحد شود.» همچنان تصریح نموده که

«موافقت‌نامه‌ی صلح (جوبا) باید اجرایی شود و صلح با حرکات مسلحی که برای امضاء حاضر نشدند، نیز کامل شود.» همچنان در آن آمده است: «راهکار همه‌شمول برای ساخت قانون، زیر نظر کمیته‌ی ساخت قانون طرح شود تا بر اساسات و قضایای قانونی با مشارکت تمام مناطق سودان، گفتگو و موافقت صورت گیرد.» همچنان تصریح بر این نموده که «راهکار انتخاباتی شاملی تا پایان دوران انتقالی در مدت 24 ماه از تاریخ تعیین رئیس الوزراء تنظیم شود.»

دوم) موقف‌های محلی:

1- فرماندهی ارتش و رئیس شورای وزیران سودان، عبدالفتاح البرهان در اثنای مراسم امضای موافقت‌نامه، به این موضوع اشاره نمود که: «لازم است نهاد نظامی را از روند سیاسی، بشکل دائمی خارج کنیم. با پایان دوره‌ی حکومت انتقالی، انتخابات را اجرا کنیم. اموری را که در موافقت‌نامه همه‌جانبه مطرح گردیده تطبیق کنیم. کشور در شرایط خاصی قرار گرفته است. در حالتی قرار داریم که میان نیروهای سیاسی و نظامی، شکاف وجود دارد. این امر اثر منفی بر کشور گذاشته است. تلاش می‌کنیم تا ارتش را نهاد قانون‌مندی بسازیم که از هرگونه موقف‌گیری، برای حزب، گروه و یا ایدئولوژی، بدور باشد. نایب محمد حمدان دقلو گفت: «بدون شک امضای موافقت‌نامه‌ی سیاسی شروع یک مرحله‌ی جدید و خوش‌آیندی را در تاریخ کشور سودان به نمایش می‌گذارد. امضای موافقت‌نامه، پایان بهران کنونی را نوید می‌دهد و راه را برای مرحله‌ی انتقالی جدیدی هموار می‌کند که در اثنای آن اشتباهات دوره‌ی گذشته جبران می‌شود؛ بدون شک، از زمان شروع دوره‌ی انتقالی در آگوست 2019م اختلافاتی میان عوامل انتقال و فعالیت‌های سیاسی اشتباه و جود داشت که منجر به روی‌داد 25 اکتبر شد. آن نیز یک اشتباه سیاسی بود که دروازه را به روی بازگشت نیروهای انقلاب مخالف گشود. بنابراین، لازم است تا اولویت حکومت آینده تنفیذ موافقت‌نامه‌ی جوبا، تکمیل کردن صلح با حرکات ناراضی، تلاش برای بازگشت بی‌جاشده‌گان و پناهندگان به قریه‌های اصلی شان و درمان مشکلات زمین و امور کوچ‌کننده‌گان باشد. (نمایندگی رسمی سونا، 2022/12/5م) این توافق‌نامه فرماندهی نظامی به ریاست "البرهان"، نایب و کسانی را که با آن‌ها هستند، از سقوط نجات می‌دهد؛ زیرا مردم حکومت شان قبول ندارند؛ پس تکیه‌گاه داخلی ندارند، رهبری نظامی شان را ایمن ساخته، آن‌ها را از پیگرد قضایی، بنابر جنایاتی که مرتکب شدند، مصئون و محفوظ می‌سازد و از پیگرد قانونی نجات می‌دهد. آنان از اداره‌ی امور کشور عاجز شدند، در حل مشکلات آن شکست خوردند و تمام آنچه انجام دادند، حراست از نفوذ امریکا بعد از سقوط همتای مزدور عمر البشیر بوده است؛ باوجود طرف مقابل که بنام نیروهای آزادی و تغییر نامیده می‌شود و احزابی که حکومت را تشکیل می‌دهند، نیز در اداره‌ی امور کشور درمان مشکلاتش و تأمین پایین‌ترین نیازهای زندگی مردم به شکست مواجه شدند. تمام آنچه که انجام دادند، به محافظت از نفوذ انگلیس در کشور و مانع شدن از تغییر نظام بشکل ریشه‌ای خلاصه شده است.

2- مخالفت‌های با این توافق‌نامه نیز وجود دارد؛ چنانچه در دو روز 8 و 9/12/2022م برای رد این توافق‌نامه مظاهراتی انجام شد که از جمله‌ی آنان کسانی بودند که در مخالفت صادق نیستند و برای امت و مردم سودان مخلص نمی‌باشند؛ مانند حرکت عدل و مساوات به رهبری جبریل ابراهیم و حرکت تحریر سودان به فرماندهی "منا ارکو مناوی" و احزاب سیاسی که با نیروهای آزادی و تغییر همسو هستند و از بریتانیای استعمارگر پیروی می‌کنند. بریتانیا برای بازگشت خود، خط موازی و نیروی به عنوان مخالف ترسیم نموده است؛ پس زمانی که توافق‌نامه به شکست مواجه شود، این نیروها را به عنوان هسته‌های مخالفت به حرکت در آورده و بر مزدورانش پرده پوشاند تا بتوانند بر مردمی که از تسلط مزدوران امریکایی و انگلیسی‌های نداشتند، رهبری کنند. زمانی که از یکی رها می‌شوند، به دام دیگری می‌افتند. این کار همچنان از زمانی که به کشور استقلال شکلی داده شد و استعمار به شکل نظامی خارج شد؛ اما به اشکال سیاسی، فکری، اقتصادی و غیره استمرار یافته و ادامه دارد.

3- برای برخی چنین بنظر می‌رسد که این توافق‌نامه، بحران حکومت عصیان‌گر را در مناطق حل می‌کند، که همانا اختلاف میان ارتش و نهادهای سیاسی، برای بدست گرفتن نیروهای سیاسی و قدرت و دور کردن ارتش از حکومت و سیاست است. این جز اختلافی میان مزدوران صاحب منصب نیست. در قدم اول مشکلات اقتصادی را که سودان از آن رنج می‌برد و انقلاب بخاطر آن انجام شده است، حل نمی‌کند و مشکل حکومت را نیز حل نخواهد کرد؛ زیرا کشمکش میان مزدوران و ابزار کشورهای بزرگی است که بر سر سودان رقابت می‌کنند. حل این مشکلات غیرممکن به نظر می‌رسد؛ زیرا بر اساس فاسد و باطلی بنا یافته که همانا جدایی دین از زندگی، دولت و جامعه است. این توافق‌نامه یک راحل موقتی برای راضی ساختن ارتش و نیروهای سیاسی خائن و دنباله‌رو نیروی بیگانه است و این‌که قبلاً میان دوطرف در دوره‌ی انتقالی توافق انجام شده بود؛ اما در 25 اکتبر سقوط نمود و این‌که مسئله، تشکیل و یا عدم تشکیل حکومت مدنی نیست و چیزی بدست نمی‌دهد. پس ضمانتی بر تحقق آن وجود ندارد؛ زیرا هر گروه در کمین گروه دیگر بوده و از جانب کشورهای بزرگ رقابت کننده، مأموریت دارند.

سوم) موقف بین المللی:

امریکا توافق‌نامه را می‌ستاید؛ وزیر خارجه‌اش، انتونی بلنکن در توئیترش روز 2022/12/6 گفت: «امضای توافق‌نامه‌ی همه‌جانبه‌ی سیاسی بنیادی در سودان، گام مهمی جهت تشکیل یک حکومت مدنی و آمادگی‌های قانونی، در دوره‌ی حکومت انتقالی، برای رفتن سودان بسوی انتخابات است.» وزارت خارجه‌ی امریکا در روز 2022/12/7 در سایت انترنتی خود بیانیهای را صادر کرد که در آن آمده است: «امریکا طرف‌های مدنی و ارتش سودان را برای گفتگوهای همه‌جانبه پیرامون امور مربوط، پیش از امضای نهایی و انتقال قدرت به حکومت انتقالی برهبری جامعه‌ی مدنی کمک می‌کند.» و از تعیین جزا، بر هر کسی که سبب نقض توافق شده است، هشدار داده و گفته است: «این وزارت، امروز سیاست گسترش اعطای ویزا را علیه مسئولین فعلی و سابق سودان و یا غیر آن از کسانی که می‌پندارند مسئول هستند، یا موافق نقض تحول دیموکراتیک در سودان بودند، از طریق سرکوب کردن حقوق بشر و آزادی‌های اساسی، تثبیت نموده است.» پس این توافق گام مهمی برای امریکا جهت حراست از نفوذش در سودان، محسوب می‌شود، تا از سقوط اقتدار نظامی، نظام وفادارش به رهبری مزدورانش عبدالفتاح البرهان، نائیش محمد اقلو و غیره را بگیرد؛ به ویژه این‌که آن دو قبل از یک سال واندی در روز 2021/10/25 علیه حکومت مدنی قیام کردند و مرحله‌ی انتقالی که میان طرفین در توافق‌نامه امضا شده بود را در 2019/8/21 متوقف کردند. این توافق بر ریاست نظامی شورای وزیران برای مدت 21 ماه صراحت داشت. از همین رو جامعه‌ی مدنی 18 ماه ریاست کرد و این مدت بعد از توافق‌نامه‌ی جوبا در روز 2020/10/3 تا 53 ماه تمدید شد تا این‌که انقلاب 25 اکتبر سال 2021م از راه رسید و فرصت را از مزدوران انگلس برای بدست گرفتن ریاست شورای حکومت سلب کرد. پس این توافق‌نامه مزدوران امریکا را از سقوط و پیگرد قضایی نجات می‌دهد و در نتیجه امریکا نفوذ خویش در سودان را حفظ نموده و از قدرت گرفتن مزدوران انگلس در مرکز سیاسی سودان پیش‌گیری می‌کند.

بریتانیا به زبان وزیر خود، در امور آفریقا و انکشاف بین‌المللی، خوشنودی خویش را از توافق‌نامه ابراز داشت، آنجا که گفت: «مجموعه چهارگانه، کشورهای ترویکا، ازین گام مهم بسوی توافق به رهبری جامعه مدنی در سودان استقبال می‌کند. ایالات متحده به گونه‌ی با اعتمادی با چنین حکومتی بعد از تشکیل آن کار خواهد کرد. تمام طرف‌های فعال را تشویق می‌کند تا هرچه عاجل‌تر برای رسیدن به توافق نهایی، یک دست شوند. (السودان الیوم 2022/12/6م) جیمز کاربوکی نماینده بریتانیا در شورای امنیت "از پیامدهای وخیم تأخیر رسیدن به توافق نهایی در سودان هشدار داد. «از کمک بریتانیا برای حکومت مدنی آینده برهبری جامعه‌ی مدنی، با شرکای بین المللی خویش سخن گفت» و به وضعیت شکننده در تعدادی از نواحی سودان، مخصوصاً زون نیل الارزق و ولایت کردفان اشاره نمود.» (اخبارالسودان، 2022/12/6م) پس بریتانیا همچون امریکا بگونه‌ی فعال در سودان مداخله می‌کند و موافقت خویش را بر موافقت‌نامه ابراز می‌کند؛ زیرا در کنار امریکا به کمک فرستاده‌ی سازمان ملل از ناظرین بر روند آن بوده، حکومت مدنی آینده را به این امید مورد تأیید بریتانیا قرار دارد که بیشتر اعضای آن از مزدوران انگلس باشد و از نفوذ آن در مرکز سیاسی محافظت کند و حکومت را بدست گرفته و تلاش کند تا نفوذ ارتش را در حکومت به لرزه در آورد.

چهارم: خلاصه این‌که با جریان حوادث جاری در سودان، آشکار می‌گردد که کشمکش‌های بین‌المللی هنوز در سودان تغییر نکرده است؛ بلکه مبارزه‌ی علنی میان امریکا حاکم بر "برهان" نایب و گروه آن، از یک سو و میان "الحریة و التغبیر" و احزاب همسو با آن که از مزدوران بریتانیا و پیروانش هستند، از سوی دیگر جریان دارد. امریکا و بریتانیا نفوذ کاملی بر هسته‌ی نظامی و هسته‌ی مدنی بطور همزمان دست نیافته‌اند. امریکا و بریتانیا توافق‌نامه را برای همین خواستند؛ چنانچه از زمان تغییر عمر البشیر اختلافات در 25 اکتبر با لاگرفت تا این‌که اکنون به توافق‌نامه برگشتند. این یک توافق موقتی خواهد بود تا این‌که هریک از طرفین توان نفوذ همه‌جانبه بر جامعه مدنی و نظامی را پیدا کند؛ چنانچه از شروع حکومت "البرهان" به این امر اشاره کردیم که انقلاب رخ می‌دهد؛ چنانچه در دو بیانیه، این موضوع را آگهی دادیم:

1- در جواب قبلی که در 2019/9/23م یعنی در شروع اشتراک دو طرف در حکومت، صادر شد، پیرامون توافق نهاد نظامی با نهاد مدنی برای تقسیم قدرت گفتیم: «آنچه انتظار می‌رود اینست که امریکا و بریتانیا هرگز باهم با آرامش زندگی نمی‌کنند، مصالح‌شان مختلف است و ابزار محلی نیز در خدمت‌شان است. بنابراین، هریک از دو طرف تلاش می‌کنند، آنان را برای منحرف کردن تحرکات طرف مقابل استفاده کند، از دنبال کردن حوادث جاری و بازنگری امور مرتبط به آن‌ها و دقت در اظهارات خارجی و محلی؛ مخصوصاً مسئولین امریکا و اروپا. به نظر می‌رسد، هریک از دو طرف ممکن است استفاده ابزاری که رقیبش را در تنگنا قرار می‌دهد، ترجیح دهد، برآن دست یافته و رقیب را از حکومت دور کند...» آنچه ما در آن موضوع بیان کردیم و آنچه بالفعل اتفاق می‌افتد یک داستان است. سپس در جواب بعدی در 2021/10/25م گفتیم: «... با آنچه که اوضاع در سودان بسوی آن در حرکت است، پنهان‌کاری‌های پلیدی که مزدوران امریکا به آن وادار شدند و پنهان‌کاری‌های پلید دیگری که مزدوران انگلیسی و اروپایی تلاش می‌کنند، انجام دهند. همه‌ی آن‌ها خالی از ریختن خون‌ها، ظلم، گرسنگی و بهران‌ها نیست. بنابراین، برای مردم در سودان لازم است تا کار خویش را مشخص کنند و برتمام این حاکمان شکست خورده، مزدوران امریکا، انگلیس و اروپا، که خونهای ملت سودان و ارزش‌های آنان را در خدمت کشورهای کفوری قرار می‌دهند، پشت کنند، تصمیم قطعی گرفته و صف خویش را بر ضد تمام آنان یکی کنند...»

2- اما از پرسش‌ها: این‌که آیا این توافق‌نامه تداوم یافته، تطبیق خواهد شد؟ یک امر احتمالی است، و آیا مناطق نجات خواهد یافت؟ این یک امر بعید است؛ زیرا راه‌حلیست بر مبنای باطل و این‌که از نیروهای استعماری رقیبی صادر گردیده که بگونه موقت توافق نموده‌اند. این یک امضایی میان طرف‌های مزدور است که غیر از موقف، منصب، حفاظت از دست‌آوردهای مالی و افزودن بر اموال، چیز دیگری برای‌شان مهم نیست؛ پس امور مناطق، مردم، بیداری و آزادی آنان از زیر یوغ استعمار و ستیز با استعمارگران برای‌شان مهم نیست و نه راه بیداری را بلدند. آنان برای جهت‌های استعماری و مستحکم ساختن نفوذ سیاسی و فکری استعمار کار می‌کنند و این طرف‌های استعماری، مخصوصاً امریکا و انگلس بر گسترش نفوذ خویش در سودان رقابت دارند. پس مداخله بیگانه بر همگان عیان است؛ زیرا در زمان امضای توافق‌نامه، بیگانگان در قصر ریاست جمهوری موجود بودند؛ بلکه آنکه موضوع را راه‌اندازی نموده است، بیگانه بود که همانا فرستاده سازمان ملل متحد، با نظارت مستقیم امریکا و انگلس طرف‌های بین‌المللی رقیب در سودان است که به نام رباعی و تروییکا می‌باشند. رباعی امریکا با مزدورش، سعودی و بریتانیا با مزدورش، امارات است. امریکا مزدورش، سعودی را برای تأثیر بر اطراف محلی و رشو‌دهی استفاده می‌کند؛ چنانچه بریتانیا نیز امارات را همچون امریکا، برای منافع خود استفاده می‌کند. تروییکا عبارت از امریکا با بریتانیا و نروژ است که جز در موارد ضروری و اجرای گفتگوهای مخفیانه که غالباً در مرکزش، اسلو برگزار می‌شود، نقشی ندارد. موافقت‌نامه‌های سری قبل از صدور در آن پخته می‌شود. امریکا کسانی را که سبب ناکامی توافق‌نامه شود، به پیگرد تهدید نموده است و بریتانیا از عواقب ناگوار بعد از شکست توافق‌نامه، می‌ترساند...»

3- فرستاده آلمانی ملل متحد، فولکر بیرتس که دو رقیب، امریکا و بریتانیا را راضی نگه می‌دارد، از شکست توافق هشدار داده و در گردهمایی، مقابل شورای امنیت بین‌المللی گفته است: «با این‌که سودان به توافق‌نامه سیاسی نهایی نزدیک شده است؛ اما آنانی که فکر نمی‌کنند از خلال برابری سیاسی به مصالح‌شان کمک می‌شود، بدون شک به تلاش‌های شکستن پروسه سیاسی جاری، سیر سعودی می‌بخشند». (الراکوبه السودانية 2022/12/8م) پس این یک توافق میان دو طرف است و بسان استراحت یک جنگجو می‌ماند. از همین جا، هر زمانی که توانایی چیره شدن بر

طرف مقابل پیدا کرد، کشمکش از سر گرفته می‌شود و زمانی که طرفی بر طرف دیگر پیروز شد، طرف مقابل تسلیم نمی‌شود؛ بلکه مشکلاتی را در مناطق مختلف می‌آفریند، در شرق و در غرب، در شمال و در جنوب و در مرکز آن در پایتخت؛ زیرا برای این کار ابزار مزدورش را در اختیار دارد. تازمانی که مناطق از آن‌ها پاکسازی نشود، اوضاع روی آرامش نخواهد دید، مردم هرگز چشم امید نخواهند داشت، طعم زندگی خوش آیند و گوارا را نخواهند چشید و سعادت هردو دنیا را از دست خواهند داد. بنابراین، بر هر شخص مخلص صادقی، لازم است تا مسیر را به گونه عالی و باتمام تلاش و کوشش با کسانی پی بگیرند، که برای اقامه خلافت راشده بر منهج نبوت کار می‌کنند، آنکه رسول الله صلی الله علیه وسلم بدان مژده داده است، آنجا که فرموده است: «ثم تكون خلافة علي منهاج النبوة؛ سپس خلافت بر منهج نبوت است.» این حدیث را احمد و الطیالسی اخراج کردند.

(وَيَوْمَئِذٍ يُفْرِحُ الْمُؤْمِنُونَ (4) بِبَصْرِ اللَّهِ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ) [روم: ۵-۴]

ترجمه: در این روز مؤمنین خوشحال می‌شوند. به نصرت الله یاری می‌کند، آنکه را می‌خواهد و او غالب مهربان است.

هفدهم جمادی الاول 1444 ه.ق.